

УДК 37.091.4Ващенко+37.015.31:111.852

Леся ПЕТРЕНКО, доктор педагогічних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та андрагогіки Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ ЩОДО ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ У СПАДЩИНІ Г. ВАЩЕНКА

Розглянуто проблему естетичного виховання української молоді з позицій історико-культурного розвитку через призму педагогічної спадщини Г. Ващенко. Розкрито тісне поєднання естетичного виховання молоді з традиціями, культурою українського народу. Схарактеризовано наукову спадщину Г. Ващенко щодо питань розвитку теорії естетичного виховання української молоді.

Ключові слова: Г. Ващенко, наукова спадщина, естетичне виховання, культура, традиції.

Сучасна освіта України стоїть на порозі докорінних змін, очікує на проведення реформ, які приведуть до змін в організації педагогічного процесу у визначенні ціннісних пріоритетів. Звернення уваги науковців на необхідність спрямування парадигми освіти на гуманітаризацію та гуманізацію, та орієнтацію індивідуального та особистісного підходу показали, що проблема естетичного виховання молоді потребує особливої уваги.

До питань дослідження стану естетичного виховання школярів зверталися вчені В. Бутенко, І. Зязюн, Н. Миропольська та ін.; естетичного виховання у історико-педагогічному напрямку – С. Мельничук, І. Небесник, Т. Танько та ін.. Потрібно зазначити, що сьогодні акцентується увага на важливості національних традицій, надбань у формування естетичної культури української молоді. Саме тому питання естетичного виховання української молоді є актуальним і потребує наукового підходу до його вивчення. Вважаємо за доцільне розглянути цю проблему з позицій історико-культурного розвитку через призму педагогічної спадщини Г. Ващенко, який пропагував тісне поєднання естетичного виховання молоді з традиціями культурою українського народу. Тому предметом нашого дослідження є наукова спадщина Г. Ващенко щодо питань розвитку теорії і практики естетичного виховання української молоді.

Мета нашого пошуку на даному етапі полягає в узагальненні основних думок, ідей Г. Ващенко з вивчення проблеми естетичного виховання української молоді в історико-культурному напрямі. Ми ставимо завдання:

- провести аналіз педагогічної спадщини Г. Ващенко та визначити шляхи естетичного виховання української молоді;
- виділити основні етапи естетичного виховання української молоді.

Можна зазначити, що вивчення вказаної проблеми в історико-культурному напрямі показало, що з культурним життям українського народу тісно пов'язане естетичне виховання дитини. Г. Ващенко стверджує, що естетичне виховання – це одне з найскладніших питань педагогіки. «Складність його в першу чергу залежить від того, що не всі однаково розуміють саме поняття краси,

яке лежить в основі естетики» [6, с. 5]. Педагог аналізує погляди Платона й Аристотеля і на основі цього робить висновок, що основне питання естетики полягає у співвідношенні між красою і добром, або між естетикою і мораллю. Естетичне виховання молоді слід здійснювати на кращих зразках літературних, художніх, музичних творів, в яких краса тісно поєднана з високою мораллю. «Не можна назвати мистецьким твір – наголошує педагог, в якому перекручується дійсність, особливо, коли вона перекручується свідомо» [6, с. 7].

Він переконаний, що саме школа повинна виробити у дітей здоровий смак щодо творів мистецтва, формуючи культуру естетичного сприймання, культуру інтелекту особистості, даючи певні знання з історії письменства, малярства, скульптури, музики, архітектури. «Ми не можемо визнати за цілком культурну людину того, хто не знає нічого з історії грецького мистецтва і може розуміти й відчувати красу творів Фідія або Софокла. Ми не можемо визнати за вповні культурну людину й того, хто не має уявлення про Бетховена, Моцарта, Чайковського і не може сприймати красу їх геніальних творців» [2, с. 187].

Г. Ващенко переконаний у тому, що в галузі мистецького виховання на першому місці повинно бути виховання смаку й розуміння українського мистецтва, оскільки Україна в цій галузі має великі культурно-естетичні надбання. Він звертає увагу на те, що «висока техніка малювання має значення в житті як естетичне, так і практичне» [3, с. 272]. Окрім того, він вказує на велику виховну роль музики і пісні в галузі естетичного виховання [3, с. 242]. Педагог торкається питання змісту естетичного виховання школярів, підкреслюючи, що «його можна розподілити на естетику побуту, сприймання красот природи, сприймання творів мистецтва й художню творчість в різних галузях її» [2, с. 187]. Щодо естетики побуту, то педагог пропонує звертати увагу дітей на охайність одягу, житла, уміння прикрасити приміщення і таке інше.

Він вважає обов'язком школи прищеплення дітям любові і розуміння красот природи, бо саме вони є джерелом найчистішої нашої радості. Розпочинати виховання любові до рідної природи треба з приміщення дитячого садка, двору з квітами, гарними деревами, чистим пісочком. «Дітей треба частіше виводити в ліс, поле, на річку, на озеро. Тут діти можуть гратись і збирати квіти...» [1, с. 22].

Велику роль школі відводив Г. Ващенко у естетичному вихованні української молоді та місцевого населення, оскільки Білицька педагогічна школа організовувала часті академії на честь українських видатних діячів, літературні вечори, давала концерти, ставила вистави [7, с. 18]. Педагог переконаний, що «Вплив мистецтва на народні маси значно більший ніж науки. Мистецтво далеко приступ ніше для розуміння, ніж наука, бо воно оперує конкретними живими образами» [4, с. 74]. Вихователь повинен стимулювати ініціативу вихованця, його творчі поривання у вихованні естетичних смаків [5, с. 174].

Отже, узагальнюючи проведений аналіз наукових праць Г. Ващенко, вказуємо на обґрунтування ним таких шляхів естетичного виховання української молоді:

1. формування у молоді естетичного смаку;
2. ознайомлення з видатними мистецькими творами різних жанрів;
3. естетичне виховання в побуті;
4. прищеплення любові до рідної природи;
5. естетичне виховання населення села;

б. керівна роль педагога в естетичному вихованні школярів.

Окрім того, Г. Ващенко виділяє основні етапи естетичного виховання української молоді, які відповідають віковим особливостям розвитку дитини (дошкільне виховання, виховання школярів початкових класів, старшого шкільного віку). Кожний з етапів вимагає властивого йому змісту, форми, засобу і методів естетичного виховання [6, с. 12].

Отже, досліджуючи естетичне виховання української молоді як важливий напрям педагогіки ми з'ясували, що Г. Ващенко обґрунтував шляхи естетичного виховання молоді та основні етапи, які відповідають віковим особливостям розвитку дитини. Заслужують на увагу розроблені ним теоретичні, методологічні прийоми і методи естетичного впливу на формування особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ващенко Г. Виховання любови до Батьківщини. Вибрані педагогічні твори. Дрогобич : Видавнича фірма "Відродження", 1997. С. 65–101.
2. Ващенко Григорій. Виховний ідеал : підручник для педагогів, виховників, молоді і батьків / Всеукраїнське педагогічне товариство ім. Григорія Ващенко. 4. вид. Л. : Камула, 2006. 278 с.
3. Ващенко Григорій. Загальні методи навчання : підруч. для педагогів. К. : Укр. видавнича Спілка, 1997. 410 с.
4. Ващенко Г. Виховання волі і характеру. Ч.1. Психологія волі і характеру. Лондон : Вид-во Спілки Української Молоді, 1952. 256 с.
5. Ващенко Г. Виховання волі і характеру. Ч.2. Боффало-Мюнхен : Видавництво Спілки української молоді, 1957. 270 с.
6. Ващенко Г. Основи естетичного виховання. В-во Авангард, 1957. 46 с.
7. Ващенко Г. Проект системи освіти в самостійній Україні / Г. Ващенко. Мюнхен : Накладом Центрального комітету СУМ, 1957. 48 с.